

LEKCJA 1

NOWY TESTAMENT I ŚWIAT MU WSPÓŁCZESNY

Świat, na który przyszedł Jezus Chrystus, był ukształtowany przez trzy ważne czynniki: władzę Rzymian, kulturę Greków i religię Żydów. W tej lekcji zobaczysz, w jaki sposób Bóg wykorzystał te czynniki dla przygotowania podstaw ziemskiej działalności swojego Syna. Jak wyraża to List do Galacjan (4,4), Bóg posłał swego Syna wówczas, „*ktedy nadeszła pełnia czasu*”.

Dzięki ludziom spisującym Pismo zapoznasz się ogólnie z przeglądem Nowego Testamentu. Bóg ukształtował go i uczynił harmonijną jednością. Te dwadzieścia siedem ksiąg zawiera różne wypowiedzi, które zostały zapisane. Były pisane w różnych czasach i w różnych okolicznościach. Niektóre napisano w celu rozwiązania pewnych problemów, inne – aby opowiedzieć o pewnych wydarzeniach. Ale w nich wszystkich znajdujemy jeden ważny przekaz: Bóg zawarł Nowe Przymierze (lub testament) z człowiekiem poprzez Jezusa Chrystusa.

Fakty, o których będziesz się uczył w tej lekcji, pomogą ci zobaczyć jak ręka Boga kierowała wydarzeniami (historii). Pomogą również uzyskać pełniejsze i głębsze zrozumienie wspaniałego Nowego Testamentu, danego nam przez Boga.

plan lekcji

Świat Nowego Testamentu

Księgi Nowego Testamentu

cele lekcji

Po skończeniu lekcji powinieneś umieć:

- Opisać ważnych ludzi, grupy i instytucje z czasów Nowego Testamentu.
- Dać dowód na to, że Chrystus przyszedł wtedy „kiedy nadeszła pełnia czasu”.
- Opisać autorów, ogólną treść i chronologię piśmiennictwa Nowego Testamentu.

czynności lekcyjne

1. Przeczytaj wprowadzenie do kursu i cele kursu.
2. Przeczytaj plan lekcji i cele lekcji. Pomoga ci one określić, na co powinieneś zwracać uwagę podczas uczenia się.

- Przeczytaj lekcję i wykonaj ćwiczenia w tekście lekcji. Porównaj swoje odpowiedzi z odpowiedziami zamieszczonymi na końcu lekcji. Pamiętaj o odnalezieniu i przeczytaniu wszystkich zaznaczonych fragmentów Biblii.
- W lekcji występują terminy, które mogą być dla Ciebie nowe. Niektóre z nich zostały zamieszczone poniżej jako słowa kluczowe. Sprawdź definicję każdego niezrozumiałego wyrazu w słowniczku na końcu książki. Niektóre słowa są również definiowane w tekście lekcji. Pozostałe sprawdź w słowniku języka polskiego.
- Odpowiedz na pytania kontrolne na końcu lekcji i porównaj je z odpowiedziami na końcu książki. Powtórz materiał obejmujący pytania, na które źle odpowiedziałeś.

słowa kluczowe

apokaliptyczne	obrzezanie	Septuaginta
chronologia	okres międzytestamentalny	Synagoga
diaspora	Palestyna	szalal
faryzeusze	Pascha	uczenni w Tłumie
filozofia	pogaństwo	
hellenista	prozelita	
Judaizm	saduceusze	
Mesjasz	Sanhedryj	

treść lekcji

ŚWIAT NOWEGO TESTAMENTU

Kilka różnych czynników wpłynęło na ukształtowanie się świata Nowego Testamentu. Dla przykładu rozważamy kilka faktów. Choć Rzymianie rządili Palestyną to jednak do napisania Nowego Testamentu użyto języka greckiego. Jezus, główna postać Nowego Testamentu, był Żydem, Mesjaszem, którego przyście przepowiedział Stary Testament. Ponadto na stronach Nowego Testamentu spotykamy ludzi, którzy wyznawali wiele rodzajów religii pogańskich i uprawiali tajemne kultury. Jakże silnie ukształtowały świat Nowego Testamentu?

Panowanie Rzymu

Cel 1. Zapoznanie się ze sposobami, które dzięki istnieniu imperium rzymskiego umożliwiły szybkie rozprzestrzenienie się ewangelii.

W Ewangeliu Łukasza 2,1 czytamy, że wyszło rozporządzenie cesarza Augusta, żeby przeprowadzić spis ludności w całym państwie. *Cesar* był tytułem nadawanym władcom Rzymu. W niektórych miejscach Nowego Testamentu cesarz Rzymu nazywa się „krolem” (1P 2,17). W czasach powstawania Nowego Testamentu imperium rzymskie rozciągało się od zachodnich krańców Morza Śródziemnego do Eufratu na Bliskim Wschodzie. Całe to ogromne terytorium było we władaniu cesarza. Rzymianie podzieliли swe cesarstwo na prowincje – obszary z bazami militarnymi. Kilka takich prowincji wymienia się z nazwy w Nowym Testamencie. Są to Macedonia, Achaia, Syria, Azja, Galacja i Pamfilia.

Władza Rzymian i ich siła polityczna doprowadziły do jedności politycznej, pokoju wojskowego, wolności handlu i podróżowania. Różne narody podbite przez Rzym znajdowały się pod jedną władzą. Umożliwiono pokój w imperium rzymskim a wojny między narodami wchodzącymi w jego skład zostały zakazane. Obywateli rzymscy byli szczególnie chronieni. Mogli się oni przemieszczać po całym cesarstwie bez obawy aresztowania lub prześladowania. Na przykład, apostoł Paweł, był używany przez Boga do głoszenia ewangelii Chrystusowej w znacznym stopniu na nowych obszarach ponieważ znajdował się pod specjalną ochroną jako obywatel rzymski (Dz 10,48; 22,29).

Rzymianie celowali w budowanie dolnych dróg i mocnych mostów. Drogi te były wolne do robót woj. Łączyły Rzym z każdą częścią cesarstwa; mówiono się, że „wszystkie drogi prowadzą do Rzymu”. Na morzu nie było piractwa. Tak nigdy wcześniej panowało bezpieczeństwo, wolność i łatwość podróżowania.

Uwaga: zanim odpowiesz na następujące pytania, przejrzyj ponownie instrukcję zamieszczoną na ustępie kursu a dotyczącą odpowiadania na pytania. Proszę odnosić się do tych wskazówek w razie potrzeby w trakcie odpowiadania na inne pytania.

I Dokonaj następujące zdanie. Kiedy Chrystus ukończył swą ziemską działalność, ewangelia rozeszła się po świecie w bardzo krótkim czasie. Jedną z przyczyn tego zjawiska, było to, że Rzymianie budowali drogi które łączyły Rzym z

**Imperium Rzymskie
za czasów Chrystusa**

Kultura grecka

Cel 2. Poznaniu najważniejszych sposobów, dzięki którym kultura grecka przygotowała świat na przyjęcie przesłania Chrystusa

Choć Rzymianie byli politycznymi władcami świata, język i myśl grecka zdominowały ich kulturę. *„Jeden język i jeden świat!”* Takie było motto i ambicja Aleksandra Wielkiego. Kiedy dokonywał podbojów, podejmował także kroki dla ujednolicenia wszystkich narodów znajdujących się pod jego panowaniem. Język grecki był nauczany w całym greckim imperium. Kultura grecka stanowiła w tym państwie wzorzec nauczania i życia. Wywarło to wielki wpływ na ludzi świata w okresie Nowego Testamentu. (Kultura grecka jest również zwana kulturą *hellenistyczną*. Nazwa ta pochodzi od słowa *Hellas*, oryginalnej nazwy krainy Greków. Człowiek kultywujący kulturę grecką był nazywany *hellenista*, chociaż nie musiał być rodowitym Grekiem.) Polityczne imperium Aleksandra nie trwało długo, natomiast jego wpływ kulturowy był wielki i długotrwały. Przez długie wieki cały świat śródziemnomorski zachowywał oznaki wpływu hellenistycznych zwyczajów greckie były szeroko rozpowszechnione. Wiele miast stosowało grecki styl w architekturze. Grecki sposób prowadzenia dysput i dochodzenia do konkluzji poprzez stawianie pytań dotyczących problemów pochodzenia i znaczenia świata, Boga i człowieka oraz dobra i zła został także przywołany przez narody znajdujące się pod wpływem kultury greckiej. Grecki (dialekt koine) stał się językiem władców i wspólnym językiem niewolników. Listy, pociąg i sprawy handlowe – wszystko to było pisane po grecku. W Nowym Testamencie termin „Grek” był stosowany w odniesieniu nie tylko do ludzi z Grecji, lecz również do ludzi, którzy mówili po grecku i którzy pochodzili z innych nieżydowskich narodów. Grecki była używana wszędzie.

Kiedy władzę objęli Rzymianie zorientowali się, że grecki jest idealnym sposobem komunikowania się z ludnością na podbitych przez nich terenach. Młodzi Rzymianie byli wysyłani na uniwersytety w Aiznachu, Rodos i w Tarsie. Wreszcie w samym Rzymie również szeroko używano grecki.

Z Zakreśl literę na początku każdego zdania wyrażającego prawdę.

- Trzeba było być urodzonym w Grecji, aby być nazywanym hellenistą.
- Kiedy imperium Greków rozpadło się, wtedy straciło ono swoje wpływy.
- Rzymianie używali grecki w celu porozumienia się z ludnością na swych terytonach.

- d** Ludność narodowości nieżydowskiej czasami jest określana jako Grecy w Nowym Testamencie nawet wówczas, kiedy nie była grecka z urodzenia

Greka była rzeczywiście niezrównanym środkiem dla wyrażania przesłania chrześcijańskiego. Ze względu na jej szerokie rozpowszechnianie apostołowie mogli nauczać po grecku bez konieczności używania łaciny. Szerokie użycie tego języka tłumaczy również, dlaczego wszystkie księgi Nowego Testamentu, pisane przeważnie przez Żydów, były najpierw napisane po grecku. Kiedy Chrystus przyszedł z przesłaniem Bożym dla całego świata, istniał język światowy, za pomocą którego można było to obwieścić.

3 Najważniejszym sposobem, w jaki kultura grecka pomogła w przygotowaniu świata do usłyszenia przesłania Chrystusa, były:

- greckie zwyczaje, obyczaje i grecki styl architektury, które były przyswojone w wielu miejscach,
- grecki język, używany w całym Imperium Rzymskim,
- grecki sposób stawiania pytań w celu dochodzenia do zrozumienia wszechświata.

Religia żydowska

Dowiedziałeś się w jaki sposób Bóg wykorzystał władzę Rzymu i kulturę grecką w celu przygotowania świata do usłyszenia przesłania Chrystusa. Bóg również użył Żydów i ich religii w tym samym celu. Ukazał się Żydom i przekazał im proroctwa o Mesjaszu, który miał nadejść. To objawienie się Boga oraz proroctwa spisano i zebrano razem w Starym Testamencie. Nauki Starego Testamentu rozprzestrzeniły się w wielu częściach świata jako wynik rozwoju życia i religii Żydów. Postęp ten dokonał się w okresie międzytestamentalnym. W następnym rozdziale przestudiujesz ten rozwój. Jednak przed rozpoczęciem czytania tego rozdziału wykonaj kolejne ćwiczenie. Pomoże to w dokonaniu przeglądu wydarzeń okresu międzytestamentalnego.

4 Powróć do wstępu tego kursu i przeczytaj ponownie rozdział zatytułowany „Okres między Testamentami”. Następnie uzupełnij następujące zdania poprzez wpisywanie właściwych imion, słów lub dat.

Po wygnaniu Żydów na okres 70 lat pozwolili im wrócić do Jerozolimy. Ich królestwo zostało później podbite przez

który zmarł w roku przed Chr. Pojem Palestyna znajdowała się pod panowaniem kilku innych mocarstw. Żydzi zmiotawali się przecierkwo nim w roku przed Chr. Odzyskali władzę w Jerozolimie i byli niezależni, aż do roku przed Chr. kiedy to zostali podbici przez Pompejusza. Następnie w roku 37 przed Chr. został mianowany władcą Żydów przez

Judaizm okresu międzytestamentalnego

Cel 3 – Określenie osiągnięć judaizmu okresu międzytestamentalnego, które przygotowały świat do przyjścia przesłania Chrystusa

W okresie wygnania i w latach międzytestamentalnych w judaizmie miały miejsce trzy główne wydarzenia: powstanie obrzędów kultowych odprawianych w synagodze, nawrócenie wielu pogan na judaizm i przetłumaczenie Starego Testamentu na grekę.

1. *Synagoga*: Kiedy Żydzi zostali wygnani, wzięli ze sobą Pisma Starego Testamentu. Pisma te kształtowały podstawy ich praktyki religijnej. W niewoli nie mogli oni odprawiać obrzędów kultowych w świątyni ani składać ofiar ze zwierząt. Jednakże trwał ich kult jednego prawdziwego Boga.

Żydzi zbierali się w grupy zwane *synagogami* dla dyskusowania i zdobywania wiedzy dotyczącej interpretacji Pisma. Dziesięciu lub więcej mężczyzn mogli stworzyć synagogę, a w mieście mogło być kilka synagog. Kult uprawiany w synagodze zawierał czytanie Prawa i Proroków. Prorocy pisali o przyjściu Mesjasza, który może wybawić lud Boży. Gdy Żydzi studiowali te pisma zaczęli szukać kogoś takiego, kto by ich wyrwał z niewoli.

2. *Nawrócenie pogan na judaizm*: Podczas niewoli babilońskiej Bóg wykorzystał Żydów do zapoznania z nim Babilończyków.

Na przykład, księga Daniela w Starym Testamencie podaje jak król Nebukadnesar był świadkiem mocy Boga w życiu Daniela i jego trzech przyjaciół, młodzieńców żydowskich, których uwięził i sprowadził do Babilonu. Był on zmuszony przyznać, że Bóg Daniela jest „Bogiem bogów, Panem królów” (Dn 2,47). Żydom dana swoboda kultu i pozwolenie im nauczać o ich Bogu. I chociaż pewna ich grupa powróciła do Jerozolimy kiedy im na to pozwolono, to jednak wielu pozostało w Babilonie, a póź-

niej osiedliło się w innych miejscach w całym imperium. Razem z nimi szła ich wiara w Boga i obietnica o nadejdującym wybawicielu. Nie dziwnego, że w Ewangelii Mateusza 2, 1-2 napisano o mędrcach, którzy jechali, że Wschodu prowadzeni przez gwiazdę, aby w Jerozolimie złożyć hołd nowo narodziłemu królowi Żydów!

5 Zakreśl literę na początku każdego PRAWDZIWEGO stwierdzenia

- a** Kult w synagogach rozpoczął się w czasie, kiedy Żydzi byli w Babilonie.
- b** Po okresie wygnania Żydzi nie nauczali Prawa.
- c** Kult w synagogach obejmował studia Prawa i Proroków.

Żydzi, którzy nie powrócili do Palestyny ale też nie pozostali w Babilonie, trafili do Egiptu, Grecji, Macedonii, Rzymu i głównych miast Azji Mniejszej (To rozproszenie Żydów jest określane jako *diaspora* lub *rozproszenie*, jak to podano we wprowadzeniu do kursu). Proces ten spowodował, że Żydzi osiedli się wśród wielu narodów na olbrzymim obszarze. W rzeczywistości więcej Żydów mieszkało poza Palestyną niż w niej.

W rezultacie tego rozproszenia, nauka o jedynym prawdziwym Bogu i nadejdującym Mesjaszu stała się szeroko znana. Znaczna liczba pogan w Palestynie i innych miejscach przyłączyła się do religii żydowskiej uznając jej wyższość nad wierzeniami pogańskimi. Ludzie ci byli zwani *prozelitami* lub *bogobojnymi*. Prozelitami byli ci, którzy podporządkowali się wszystkim wymogom Prawa włączając w to obrzezanie. Byli traktowani jako pełnoprawni członkowie społeczności żydowskiej. W przeciwieństwie do nich bogobojni akceptowali naukę żydowską, lecz nie zobowiązali się do wypełniania Prawa. Nie mieli oni pełnej członkostwa społeczności.

3 *Septuaginta*, w dziekotalwiek przyliwyali Żydzi, tam zabierali oni swe Pisma i nauczali ich w synagogach, które tam też tworzyli. W ciągu tego okresu międzytestamentalnego Stary Testament był tłumaczony na grekę. Tłumaczenie to zostało dokonane w Aleksandrii, w Egipcie. Nazwano je „Septuaginta”, co oznacza „siedemdziesiąt”, ponieważ według tradycji, tłumaczenie to wykonało siedemdziesięciu dwóch uczonych. Tłumaczenie to poinogło rozprzestrzenieć nauki Staroego Testamentu jeszcze przed narodzeniem Chrystusa wśród ludów mówiąceji po grecku. Było ono używane zarówno przez Żydów jak i ludzi nawróconych przez nich, a także przez autorów Nowego Testamentu oraz przez chrześcijan pierwszych wieków.

6 W zeszycie napisz krótką definicję dla każdego z następujących określeń:

- a Diaspora
- b Prozelita
- c Bogobojny
- d Septuaginta
- e Synagoga

7 W okresie międzytestamentalnym wielu pogan słyszało i miało nadzieję Mesjaszu. Główny wpływ na to miało _____ Żydów wśród wielu narodów oraz przełumaczenie Starego Testamentu na język _____

Judaizm w czasach Nowego Testamentu

Cel 4) *Zajęznuante się z głównymi cechami judaizmu w czasach Nowego Testamentu.*

Dowiedziałeś się jak osiągnięcia judaizmu w okresie międzytestamentalnym przygotowały świat na głoszenie ewangelii. Rozważmy niektóre specyficzne aspekty samej religii żydowskiej istniejącej w czasach Nowego Testamentu. Są one często przytaczane w Nowym Testamencie.

Stronictwa W judaizmie istniały dwie główne partie lub frakcje: *faryzeusze* i *saduceusze*. Faryzeusze uważali się za prawdziwy Izrael Boga. Nazwa faryzeusz oznacza „oddzielony”. Postępowali zgodnie ze spisanim Prawem i tradycją starszych oraz akceptowali proroctwa pisma *Uczeni w Piśmie*, którzy interpretowali Prawo i pomagali stosować je odpowiednio do zmieniających się warunków codziennego życia, stali do dyspozycji faryzeuszy, aby ich postępowanie mogło być zgodne z tym Prawem. Faryzeusze wierzyli w istnienie aniołów i duchów oraz w zmartwychwstanie. Praktykowali oni rytualną modlitwę i post oraz dawali dziesięcinę ze swych majątkości. W szabat nie pracowali i nikomu nie pozwalali pracować. Ludzie, na których mieli znaczny wpływ, respektowali ich jako świętych mężów. Byli oni zagorzałymi wyznawcami judaizmu pozyskując wielu pogan. Apostoł Paweł przed swym nawróceniem był faryzeuszem. Zarówno faryzeusze jak i uczeni w Piśmie byli aktywni w synagogach.

Saduceusze akceptowali Prawo jedynie jako autorytet. Odrzucałi tradycję starszych i nie wierzyli w istnienie aniołów, duchów, czy zmartwych-

wstanie. Byli bardziej podatni na wpływy hellenistyczne, a także interesowali się kapłanstwem, świątynią i władzą polityczną. Prawie wszyscy byli kapłanami.

Chociaż Rzymianie byli zdolnymi administratorami, wielu Żydów w Palestynie oburzało się na ich rządy. Na przykład, nie znosili płacenia podatków dla rządu rzymskiego. Władza sprawowana przez Rzymian stała się zarzewiem żydowskiego niezadowolenia i niepokoju. W miarę jak rosło napięcie polityczne, wielu przywódców żydowskich poświęcało coraz więcej uwagi tematu zagadnienia.

Rada Najwyższa: Pod wszechwładnym rządami Rzymu dano Żydom pewną autonomię samodzielnych rządów w sprawach politycznych i religijnych. Władzę tę sprawowała rada złożona z siedemdziesięciu członków i zwano ją *Sanhedrymem*. Głową tej rady był najwyższy kapłan, a członkami – kapłani i ludzie pochodzący z bogatych rodzin. *Sanhedryn* miał w swym składzie kilku faryzeuszów, popularnych wśród ludzi, ale saduceusze byli grupą dominującą.

8 Połącz każde zdanie (po lewej) z grupą, która opisuje to zdanie (po prawej).

a Akceptowali Prawo tylko jako autorytet.	1) Faryzeusze
b Byli dominującą grupą w <i>Sanhedrymie</i> .	2) Saduceusze
c Wierzyli w zmartwychwstanie.	
d Ich nazwa oznacza „oddzielni”	
e Nie wierzyli w aniołów i duchy.	

Świątynia: W Jerozolimie, w czasach Jezusa, istniała świątynia. Nazywano ją „Świątynią Heroda” od imienia Heroda Wielkiego, który ją wybudował. Zarówno świątynia Salomona jak i „druga świątynia” stały kiedyś w tym samym miejscu, gdzie teraz stała świątynia Heroda. Świątynia Salomona została jednak zniszczona przez Babilonczyków w roku 586 przed Chr. „Druga świątynia” odbudowana została przez imigrantów, którzy powrócili do Jerozolimy przed czasami Eздраsza i Nehemiasza. Tę świątynię zbezczeszczył Antioch IV, a następnie została oczyszczona przez Jude Machabeusza. Później została w pewnym stopniu zniszczona i dlatego Herod odbudował ją ok. 20 r. przed Chr.

Świątynia Heroda była podobna do poprzedniej. Miała kilka bram, wewnętrzną ścianę, poza którą poganie nie mogli wejść, oraz ciężką zaślo-

nie oddzielająca Miejsce Święte od Najświętszego. Obrzędy w świątyni były prowadzone przez grupę kapłanów, której przewodził najwyższy kapłan. Co roku każdy Izraelita płci męskiej musiał zapłacić podatek świątynny (wartość dwóch dniówek) przeznaczony na utrzymanie obiektu i na pensje kapłanów.

9 Zakreśl litery przed każdym PRAWDZIWYM stwierdzeniem

- a** Świątynia Salomona i świątynia Heroda były podobne.
- b** Najwyższy kapłan i kapłani sprawujący obrządek w świątyni byli opłacani pieniędzmi zebranymi w postaci podatku świątynnego.
- c** Większość członków Sanhedrynu stanowili zwykli ludzie.
- d** Świątynia w Jerozolimie w czasach Jezusa była odbudowana przez wygnańców, którzy powrócili z Babilonu.

Święta. Choć Żydzi żyjący w diasporze byli szeroko rozproszeni, to jednak traktowali Jerozolimę jako swoją stolicę. Każdego roku tysiące Żydów, w tym także wielu prozelitów i bogobojnych, udawało się tam jako pielgrzymi w celu wzięcia udziału w wielkim zgromadzeniu religijnym. Łączono się tam z Żydami mieszkającymi w Palestynie, celebrując święta, które upamiętniały ważne wydarzenia z ich historii. Dwa z siedmiu świąt obchodzonych każdego roku były szczególnie ważne w czasach Nowego Testamentu: *Pascha* i *Przełżeśnianica*.

Pascha była najważniejszym świętem. Obchodzono ją w rocznicę wyprowadzenia Żydów z Egiptu, co zapoczątkowało ich byt jako niezależnego narodu. Księga Wypięcia (2Moj 11-12) mówi o zesłaniu przez Boga takiej plagi na Egipcjan, że w końcu pozwolili Izraelitom opuścić Egipt i udać się do ziemi, którą im Bóg obiecał. Dzięki zastosowaniu się do wskazówek otrzymanych od Boga, Izraelci zostali uchronieni od ostatniej plagi, w wyniku której w ciągu jednej nocy zginęli wszyscy pierworodni synowie Egipcjan i pierworodne z ich zwierząt.

10 Przeczytaj 2Moj 12. Następnie zapisz w zeszycie odpowiedzi na następujące pytania:

- a** Co mieli zrobić Izraelci (w. 13)?
- b** Co miał zrobić Bóg według swej wypowiedzi (w. 14)?
- c** Jaki był tego wynik (w. 29-31)?

Izraelci mieli nakaz obchodzenia Święta Paschy każdego roku „jako prwo ważne na wieki dane im i ich potomkom” (2Moj 12, 21). Od wszyst-

kich (izraelskich) mężczyzn żyjących w Jerozolimie (lub jej pobliżu) wymagało uczestnictwa w Świątce Paschy z wyjątkiem tych, dla których było to niemożliwe. Wielu Żydów z diaspory, zarówno prozelitów jak i bogobojnych, również przybywało do Jerozolimy na to wydarzenie. W świątce uczestniczyły także kobiety. W czasie Paschy, w Jerozolimie zbierał się ogromny tłum.

Pięćdziesiątnica była również ważnym świętem w czasach Nowego Testamentu. W okresie międzytestamentalnym święto to było obchodzone jako rocznica daru Mojżeszowi Prawa (2Moj 19). Prawo i jego przestrzeganie były potężną i jednoczącą siłą społeczności żydowskiej. Żydzi traktowali Prawo jako największy dar Boży (patrz Psalm 119 i 119).

Słowo „Pięćdziesiątnica” oznacza „50 dni”, ponieważ to święto było obchodzone 50 dni po Świątce Paschy.

11 Połącz każde zdanie (z lewej), ze świętem (lub świętami) (z prawej), opisane w tym zdaniu.

... a	Nakazana w Księdze Wyjścia 12,24	1) Pascha
... b	Brali w niej udział Żydzi, prozelici i bogobojni	2) Pięćdziesiątnica
... c	Nazwa oznaczająca „50 dni”	3) Obydwa święta
... d	Obchodzona na pamiątkę nadania Prawa	Pascha i Pięćdziesiątnica
... e	Przypomnienie wyzwolenia Izraela z Egiptu	

Inne religie

Cel 5: *Przedstawienie warunków religijnych istniejących w czasach przyjscia Chrystusa.*

Bóg objawił się Żydom. W wyniku istnienia diaspory wielu pogan zostało nawróconych na judaizm przez co został on szeroko rozpowszechniony. Jednakże judaizm coraz bardziej zawiązał się do spraw narodowościowych, rasowych.

Aby to stwierdzić, wystarczy przestudować Nowy Testament i zaobserwować postawy opisanych tam przywódców żydowskich. Wydaje się, że absorbowali ich całkowicie własną polityką i sprawy ich narodu.

Podczas, gdy Żydzi byli zajęci swymi sprawami, inne religie także domagały się lojalności od swoich wyznawców. Wielu ludzi postępowało

według religii wschodnich pochodzący z Egiptu i z Azji Mniejszej. Oni włączali się w religijne misteria greckie, które podkreślały idee zmartwychwstania i oczyszczenia. Inni znówu postępowali zgodnie z kultem bóstw i duchów związanych z pewnymi miejscami i zawodami. Była również państwowa religia rzymska, w której posąg rzymskiego cesarza był czczony jako symbol potęgi Rzymu.

Czynniki te wskazują, że panowało ogólne zainteresowanie religią i poszukiwanie różnorodnych odpowiedzi. Ludzie zaczęli interesować się również i tym, że być może jest tylko jeden powszechny bog. Wielu chciało znaleźć oczyszczenie z winy. Istniało też wielkie pragnienie poznania tego, co dzieje się z człowiekiem po śmierci. Filozofie tego czasu nie dawały zadowalającej odpowiedzi, a ludzkość nie była usatysfakcjonowana wnioskami osiągniętymi drogą rozumową. Wielu żyło bez nadziei, w pustce duchowej, zepsutej i rozkładającej się moralnie. Był to właściwy czas dla Jezusa Chrystusa, który ciemności serc i umysłów ludzi rozjaśnił promieniami chwwały Bożej.

12 Zakreśl luty przed tym zdaniem, które opisuje ogólne warunki religijne w czasach przyjścia Chrystusa

- Ogromna większość ludzi była posłuszna państwowej religii rzymskiej, ponieważ Rzym był dominującą siłą polityczną.
- Większość ludzi szła za judaizmem, który stawał się religią światową.
- Istniała wielka różnorodność religii, a ludzie w różny sposób poszukiwali takich odpowiedzi, które by ich satysfakcjonowały.
- Filozofie w tych dniach dawały prawie każdemu satysfakcjonujące wnioski dotyczące Boga i sensu życia.

KSIĘGI NOWEGO TESTAMENTU

Zapoznałeś się ze światem Nowego Testamentu – jego religiami, kulturą i polityką. Ale teraz zwróć uwagę na sam Nowy Testament, na znaczenie wielkiego cudu, gdy Bóg staje się człowiekiem po to, aby sprowadzić człowieka z powrotem do Boga. Jest to Nowy Testament, ponieważ zapowiada Nowe Przymierze, jakie Bóg zawarł z człowiekiem przez Chrystusa. Podczas, gdy Stary Testament ujawnia sprawiedliwość Boga poprzez Prawo, Nowy – ujawnia ją poprzez łaskę i prawdę Jezusa Chrystusa. Będziemy badać rodzaj zawartości, autorów i chronologię 27 ksiąg tworzących Nowy Testament.

Zawartość ksiąg

Cel 6. *Przedstawienie czterech rodzajów ksiąg Nowego Testamentu.*

Istnieją cztery zasadnicze rodzaje ksiąg w Nowym Testamencie: historyczna, doktrynalna, osobista i prorocka. Każdy z nich ma pewne cechy. Księgi Nowego Testamentu są sklasyfikowane według tego głównego rodzaju w odniesieniu do zawartości, którą każda zawiera. Na przykład Ewangelia Łukasza ma pewne części prorocke. Większość jednak tej tekstu jest historyczna. Tak więc jest ona włączona do piśmiennictwa historycznego.

Księgi historyczne

Księgi historyczne zawierają cztery opisy życia Chrystusa (Mateusz, Marek, Łukasz i Jan) oraz relacje wydarzeń z początków Kościoła (Dzieje Apostolskie). Są one zwane księgami historycznymi ponieważ pierwotnym zamiarem pisarzy było utwalenie wydarzeń i podanie faktów. Zawierają one nazwy wielu ludzi i miejsc. Często odnoszą się do słów wypowiedzianych przy pewnych okazjach. Wiele razy podają szczegółowe opisy okoliczności i skutków specyficznych działań.

Ogólnie rzecz biorąc piśmiennictwo historyczne podaje informacje, które odpowiadają na takie pytania jak: *Co się wydarzyło? Gdzie się to wydarzyło? Kiedy się to wydarzyło? Kto to zrobił? Co było powiedziane?* Lecz księgi historyczne Nowego Testamentu dają nam znacznie więcej niż tylko odpowiedzi na pytania tego rodzaju. Syn samego Boga objawia się nam poprzez zapis, który jest przez nie dostarczony i który dotyczy spraw, o których on mówił, lub czynów, których dokonał.

13 Przeczytaj Lk 4, 31-37. Następnie zapisz w zeszycie odpowiedź na każde z poniższych pytań. Oprócz każdej odpowiedzi napisz numer wersetu, w którym podano tę informację.

- a Co zrobił Jezus?
- b Gdzie i kiedy to zrobił?
- c Co ludzie powiedzieli o Jezusie po tym, co uczynił?
- d Kto jeszcze usłyszał o tym, co się wydarzyło?

Księgi doktrynalne

Większość ksiąg doktrynalnych była listami pisanymi do konkretnych grup wiernych. Zajmowały się one często specyficznymi problemami, jakie niektóre z tych grup napotykały, gdy próbowały iść drogą wyznaczoną

przez Chrystusa. Autorzy tych ksiąg objaśniali wyznawcomi wielkie prawdy pozostawione przez Jezusa Chrystusa i znaczenie jego dzieła zbawienia człowieka. Autorzy opisali również relacje zachodzące między Chrystusem a wiernymi oraz dawali wskazówki jak żyć w rezultacie tych relacji. Niepodważalne nauki jakie podawali z inspiracji Bożej, były przeznaczone nie tylko dla tych pierwszych wierzących, lecz dla wszystkich wierzących. „*Którzy na każdym miejscu uznają imięna Pana naszego, Jezusa Chrystusa*” (1Kor 1,2).

Księgi doktrynalne to: List do Rzymian, 1 i 2 List do Koryntian, List do Galacjan, List do Efezjan, List do Filipian, List do Kolosan, 1 i 2 List do Tesaloncezjan, List do Hebrajczyków, List Jakuba, 1 i 2 List Piotra, List Judy i 1 List Jana.

14 Przeczytaj podane fragmenty ksiąg doktrynalnych (lewa strona) i każdy z nich połącz ze zdaniem, który opisuje rodzaj informacji lub podawanej przez niego wiadomości (strona prawa).

... a List do Galacjan 1,2	1) Odniesienie do pewnego problemu, który mieli wyznawcy
... b List do Galacjan 1,6	2) Imię piszącego lub otrzymującego list
... c List do Efezjan 1,11	3) Niektóre wskazówki dotyczące życia chrześcijańskiego
... d List do Kolosan 3,13	4) Stwierdzenie jakiejś prawdy o Chrystusie
... e List do Hebrajczyków 1,3	

Księgi osobiste

Poza księgami doktrynalnymi i historycznymi są inne księgi, które mogłyby być określone jako *osobiste*. Księgi te były listami pisanymi raczej do pojedynczych wyznawców niż do całych grup, jest to sześć pism natchnionych: 1 i 2 List do Tymoteusza, List do Tytusa, List do Filemona oraz 2 i 3 List Jana. Z uwagi jednak na fakt, że były one pisane do ludzi będących przywódcami w Kościele, stały się ważne dla całej społeczności chrześcijańskiej. Zawierają one zasady wyboru przywódców Kościoła, wskazówki dotyczące prowadzenia spraw Kościoła, porady osobiste dla osoby, do której list był pisany, oraz inne prośby i komentarze.

15 Przeczytaj następujące fragmenty z 1 Listu do Tymoteusza. Który z nich zawiera zasady wyboru przywódców Kościoła?

- a) 2,1-7
- b) 3,8-10
- c) 4,11-16

Księgi prorockie

Na ogół w księgach prorockiej Biblii Bóg mówi o wydarzeniach obecnych i przyszłych. A zatem pisma prorockie mają dwa główne cele: (1) powiadomienie ludzi o ich obecnej sytuacji i jak powinni na nią reagować, oraz (2) ujawnienie przyszłych wydarzeń i planów Boga wobec świata. Choć prawie wszystkie księgi Nowego Testamentu zawierają jakieś proroctwo, to tylko księga Objawienia Jana jest w całości zaliczana jako księga prorocka.

Apokalipsa zawiera przesłanie do siedmiu zborów w Azji Mniejszej. Opisuje ona również ostateczny los ludu Bożego: Szatana i jego zwolenników, oraz niebo i ziemię. Ukazuje nam, że Chrystus, usmiercony Baranek, jest całkowitym zwycięzcą. Jest to przykład szczególnego rodzaju pisma prorockiego zwanego *objawieniem*. Oznacza to, że jego przekaz objawia prawdę poprzez użycie symboli i żywych obrazów słownych. Na przykład, siedem zborów zobrazowano jako świeczniki (1,12-20), a Szatana przedstawiono jako smoka (12,7-9).

16 Przeczytaj Obj 6,12-13. Fragment ten można najlepiej opisać jako informujący o:

- a) wydarzeniach, które będą miały miejsce w przyszłości.
- b) stanowisku, jakie Kościół powinien zająć w stosunku do sytuacji w teraźniejszości.

17 Dokonaj przeglądu tego fragmentu w kontekście ksiąg Nowego Testamentu. Następnie skojarz każdy werset (po lewej stronie) ze słowami opisującymi rodzaj pisma, z którego wzięto ten przykład (po stronie prawej)

... a	Ujrzałem Miasto Święte – Nowe Jerozolimę, schodzące w dół z nieba od Boga.	
... b	Wy przeto jesteście Ciałem Chrystusa i poszczególnymi członkami.	1) Historyczny
... c	Odbiwszy od ludu w Troadzie popłynęliśmy wprost do Samotraki.	2) Doktrynalny
... d	Wez Marka i przyprowadź ze sobą; jest mi bowiem przydatny do posługiwania.	3) Osobisty
		4) Prorocki

- ... e Otóż, jeżeli umarliśmy razem z Chrystusem, wierzymy, że z Nim również żyć będziemy.

Autorzy ksiąg

Cel 7. Poznając faktów o autorach ksiąg Nowego Testamentu.

Księgi Nowego Testamentu były pisane przez osmiu (albo może dziewięciu) ludzi: Mateusza, Piotra, Jana, Marka, Judę, Jakuba, Łukasza, Pawła oraz autora Listu do Hebrajczyków (niektórzy studjujący Biblię uważają, że list ten napisał Paweł). Tylko Łukasz wśród nich nie był Żydem. Mateusz, Piotr i Jan byli członkami pierwotnej grupy dwunastu uczniów Chrystusa. Marek, Juda i Jakub dołączyli do uczniów i byli częścią pierwotnego Kościoła. Łukasz i Paweł znali tych, którzy byli świadkami ziemskiego życia i nauczania Jezusa. W przytoczonej poniżej tabeli podajemy każdą księgę Nowego Testamentu wraz z jej autorem.

Autor	Księga	Autor	Księga
Mateusz	<i>Ew. Mateusza</i>	Piotr	<i>1 i 2 List Piotra</i>
Marek	<i>Ew. Marka</i>	J	<i>List do Hebrajczyków</i>
Łukasz	<i>Ew. Łukasza</i> <i>Dzieje Apostolskie</i>	Paweł	<i>List do Rzymian</i> <i>1 i 2 List do Koryntian</i> <i>List do Galacjan</i> <i>List do Efezjan</i> <i>List do Filipian</i> <i>List do Kolosan</i> <i>1 i 2 List do Tesaloniczan</i> <i>1 i 2 List do Tymoteusza</i> <i>List do Tytusa</i> <i>List do Filemona</i>
Jan	<i>Ew. Jana</i> <i>1, 2 i 3 List Jana</i> <i>Objawienie Jana</i>		
Jakub	<i>List Jakuba</i>		
Juda	<i>List Judy</i>		

18 Zakreśl literę na początku każdego PRAWDZIWEGO stwierdzenia.

- a Każda księga Nowego Testamentu była pisana przez różne osoby.
 b Autor 1 Listu Jana był jednym z 12 uczniów Jezusa.
 c Apostoł Paweł napisał księgę *Dziejów Apostolskich*.
 d Tylko Łukasz nie był Żydem wśród znanych autorów Nowego Testamentu.

Chronologia ksiąg

Cel 8. *Podział ksiąg Nowego Testamentu według typów i okresu historycznego.*

W Nowym Testamencie księgi pogrupowano według treści. A więc pierwsze są księgi historyczne, potem doktrynalne i osobiste, zaś na końcu – księga prorocka. My jednak nie będziemy studiowali tych ksiąg w tym porządku, lecz wg ich *chronologicznej* kolejności. Oznacza to, że będziemy je studiowali według tych lat w historii, o których one traktują. Taki sposób pomoże nam w uzyskaniu wiedzy o tym, co wydarzyło się w czasach, kiedy księgi te były pisane.

Wydarzenia historyczne wzmiankowane w pismach Nowego Testamentu miały miejsce w okresie około 100 lat, tzn. rok 6 przed Chr. do roku 95 po Chr. Czas ten można podzielić na trzy okresy: (1) życie i nauczanie Jezusa, (2) początek i rozwój Kościoła, (3) ciągły wzrost i prześladowania Kościoła. Zestawienie przytoczone poniżej ukazuje te trzy okresy oraz podaje w kolejności te księgi, które są związane z wydarzeniami w danym okresie.

1. Życie i nauczanie Jezusa: rok 6 przed Chr. – 29 po Chr.

Ewangelia Mateusza
Ewangelia Marka
Ewangelia Łukasza
Ewangelia Jana

2. Początek i wzrost Kościoła: lata 30-60 po Chr.

Dzieje Apostolskie	List do Rzymian
List Jakuba	List do Kolosan
List do Galacjan	List do Efezjan
1 i 2 List do Tesaloniczan	List do Filemona
1 i 2 List do Koryntian	List do Filipian

3. Ciągły wzrost i prześladowanie Kościoła: lata 60-95 po Chr.

1 i 2 List do Tymoteusza	List do Hebrajczyków
List do Tytusa	List Judy
1 i 2 List Piotra	1, 2 i 3 List Jana
Objawienie Jana	

19 Sporządź w zeszycie zestawienie wszystkich ksiąg Nowego Testamentu podając rodzaj każdej księgi i okres historyczny, którego ona dotyczy. Trze-

ba tylko przejrzeć poprzedni akapit, aby móc to zrobić. Przerysuj przedstawiony poniżej wzór w większym formacie, aby mieć miejsce dla wpisania nazwy każdej księgi. Pierwszą już wpisano. (Pola przekreślone nie będą miały wpisanych żadnych ksiąg).

Okres	Historyczne	Doktrynalne	Osobiste	Prorockie
6 r. przed Chr. - 29 r. po Chr.	<i>Ew. Mateusza</i>	X	X	X
30 r. po Chr. - 60 r. po Chr.				X
60 r. po Chr. - 95 r. po Chr.	X			

Gratulujemy! Tym samym doszedłeś do końca pierwszej lekcji tego kursu. Poznałeś wiele faktów o okolicznościach, które sprzyjały przygotowaniu świata na przyście Jezusa Chrystusa i aby mogła się rozpowszechnić jego nauka. Poznałeś także ogólne cechy ksiąg Nowego Testamentu. Zrozumienie tego jest ważne, ponieważ następna lekcja bazuje na sprawach poruszonych w tej lekcji. Zanim odpowiesz na pytania kontrolne, przejrzyj lekcję i upewnij się, czy możesz spełnić każdy z założonych celów.

pytania kontrolne

1 List do Galacjan 4,4 mówi, że Chrystus przyszedł na ten świat „*gdy jednak nadeszła pełnia czasu*”. Wypisz w zeszycie cztery ważne fakty o świecie Nowego Testamentu, które wykażą, że Chrystus przyszedł w czasie, kiedy jego przesłanie mogło być szybko przekazane. Wymień jeden główny fakt (argument), który jest związany z każdym z następujących określeń: (a) władza Rzymu, (b) kultura grecka, (c) religia żydowska; (d) inne religie.

2 Połącz nazwę lub termin (z prawej strony) z każdym zdaniem, które je definiuje lub opisuje (po stronie lewej).

a Grupa dziesięciu lub więcej Żydów, którzy spotykali się, aby rozważać Pismo Święte.	1) Cesarz August
b Greckie tłumaczenie Nowego Testamentu.	2) Aleksander Wielki
c Poganin wypełniający wszystkie wymagania Zakonu, który stał się członkiem społeczności żydowskiej.	3) Hellenista
d Cesarz rzymski w czasach Chrystusa.	4) Synagoga
e Żydzi rozproszeni między narodami.	5) Diaspora
f Stronnictwo żydowskie, które nie wierzyło w zmartwychwstanie.	6) Prozelita
g Zdobywca, który wszędzie nauczał języka greckiego.	7) Septuaginta
h Święto obchodzone dla uczczenia wyzwolenia Izraela spod władzy Egiptu.	8) Sanhedryn
i Budowniczy świątyni, która stała w czasach Nowego Testamentu.	9) Faryzeusze
j Osoba hołdująca greckiej kulturze.	10) Saduceusze
k Grupa Żydów wierząca w zmartwychwstanie.	11) Pięćdziesiątnica
l Święto obchodzone ku czci przekazania Prawa Mojżeszowi.	12) Pascha
m Grupa Żydów akceptująca pisma proroków.	13) Herod Wielki
n Rada rządząca życiem religijnym i politycznym Żydów.	

odpowiedzi na pytania nauczające

Odpowiedzi do ćwiczeń podanych w trakcie studiowania mają inny porządek niż to wynika z numeracji. Podano je w kolejności przypadkowej, aby uniemożliwić zobaczenie odpowiedzi na następne pytanie według numeracji. Proszę więc poszukać potrzebny numer ćwiczenia i starać się nie zerkać na inne odpowiedzi.

- 10 a** Pomazali krwią baranka odrzwia i progi swych domów
b Powiedział, że krew byłaby znakiem i że on ich ominie nie zsyłając na nich kary.
c Pierworodni w Egipcie zostali zabici, a Egipcjanie powiedzieli, że Izraelici mogą opuścić ich kraj.
- 1 każdą częścią cesarstwa.
- 11 a** 1) Pascha.
b 3) zarówno Pascha jak i Pięćdziesiątnica.
c 2) Pięćdziesiątnica.
d 2) Pięćdziesiątnica.
e 1) Pascha.
- 2 a** Nieprawda.
b Nieprawda.
c Prawda.
d Prawda.
- 12 c** Istniała wielka różnorodność religii, a ludzie w różny sposób poszukiwali takich odpowiedzi, które by ich satysfakcjonowały.
- 3 b) grecki język, używany w całym Imperium Rzymskim.
- 13 a** Wypędził z człowieka złego ducha (w. 33,35).
b Zrobił to w synagodze w Kafarnaum w szabat (w. 31,33).
c Ludzie mówili, że ma on władzę i moc wypędzania złego ducha (w. 36).
d Ludzie w okolicy słyszeli o tym (w. 37).
(Twoje odpowiedzi powinny być podobne.)

- 4 Persowie, Aleksander Wielki, roku 323 przed Chr., roku 167 przed Chr., roku 63 przed Chr., Herod Wielki, Rzym.
- 14 a) 2) Imię piszącego lub otrzymującego list.
b) 1) Odniesienie do pewnego problemu, który mieli wyznawcy.
c) 4) Stwierdzenie jakiejś prawdy o Chrystusie.
d) 3) Niektóre wskazówki dotyczące życia chrześcijańskiego.
e) 4) Stwierdzenie jakiejś prawdy o Chrystusie.
- 5 a) Prawda.
b) Nieprawda.
c) Prawda.
- 15 b) 3,8-10.
- 6 a) Rozproszenie Żydów wśród narodów.
b) Osoba nawrócona na judaizm, obrzezana i przestrzegająca Prawa.
c) Osoba, która akceptowała judaizm, lecz która nie próbowała wypełniać Prawa.
d) Grecka wersja Starego Testamentu
e) Grupa przynajmniej dziesięciu Żydów, którzy spotykali się, aby rozważać Pismo.
- 16 a) wydarzeniach, które będą miały miejsce w przyszłości.
- 7 rozproszenie, grecki.
- 17 a) 4) Prorocki (Obj 21,2).
b) 2) Doktrynalny (1Kor 12,27).
c) 1) Historyczny (Dz 16,11).
d) 3) Osobisty (2Tym 4,11).
e) 2) Doktrynalny (Rz 6,8).
- 8 a) 2) Saduceusze.
b) 2) Saduceusze.
c) 1) Faryzeusze.
d) 1) Faryzeusze.
e) 2) Saduceusze.
- 18 a) Nieprawda.
b) Prawda.

c Nieprawda.

d Prawda.

9 a Prawda.

b Prawda.

c Nieprawda.

d Nieprawda.

19 Twoja tabela powinna wyglądać po wypełnieniu tak, jak pokazano niżej (w każdym polu księgi mogą być wpisane w dowolnym porządku).

Okres	Historyczne	Doktrynalne	Osobiste	Prorockie
6 r. przed Chr. – 29 r. po Chr.	Ew. Mateusza Ew. Marka Ew. Łukasza Ew. Jana			
30 r. po Chr. – 60 r. po Chr.	Dzieje Apostolskie	List do Rzymian 1 i 2 List do Koryn- tian List do Galacjan List do Efezjan List do Filipian List do Kolosan 1 i 2 List do Tesa- loniczian List Jakuba	List do Filemona	
60 r. po Chr. – 95 r. po Chr.		1 i 2 List Piotra List do Hebrajczy- ków List Judy 1 List Jana	1 i 2 List do Tymoteusza List do Tytu- sa 2 i 3 List Jana	Objawienie Jana